

in tota antiquitate nullum exstat huiusmodi monumentum, nullum eius mutationis vestigium. Quod eo magis mirum videri deberet, quod saepe occurrit mentio Romanae Sedis Romanique Pontificis; multae praerogativa, multa gesta de iis enarrantur: cur factum esset, ut de facto omnium gravissimo, de illa nempe mutatione Sedem Romanam afficiente, servaretur altum silentium?

2) Imo multa sunt, quae excludunt huiusmodi mutationem. Nam — a) agitur de mutatione in fide, quae unitatem ac regimen Ecclesiae perverteret: potuissetne illa absolvit, quin ullus in Ecclesia reclamaret? At ubi sunt vestigia huiusmodi resistantiae? Mutationes in rebus minoris momenti, uti, ex. gr., in ritibus, magnas difficultates semper excitarunt; substantialis autem mutatio in fide et regimine Ecclesiae omnium consensu aut silentio absolute fuisset! — b) Episcopi, Patres qui semper summa diligentia fidei depositum custodiere, quorum plures insigni sanctitate floruerent, alii martirio pro Christi fide coronati sunt, omnes sui officii immemores permisissent ut tanta in Ecclesia mutatio fieret, nemine reclamante! — c) Sed ipsi Romani Pontifices, qui eo tempore extiterunt, fere omnes Sanctorum honores adsecuti sunt, plures pro Christo sanguinem fuderunt; et tamen ipsi tanti crimini rei extitissent! — d) Adde denique, orientales etiam Episcopos agnovisse Romani Pontificis Primatum: si incredibile videtur, ut tot Occidentales Episcopi sponte ac contra ius divinum se subiicerent Uni; incredibilius censeri debet ut omnes Episcopi Orientis Uni in Occidente Episcopo omnes parerent. Ut de ceteris sileamus, sexcenti Episcopi ad Chalcedonense Concilium convenerunt; exceptis Legatis Apostolicis, reliqui omnes Orientales erant: et tamen non modo in eo saepe, nemine reclamante, assertae fuerunt Rom. Pontificis praerogativa; sed etiam, ut vidimus, Patres omnes, in ep. ad S. Leonem, dogma de eius Primitu aperte assentient ac declarant.

§ IV.

Quibusdam difficultibus satisfit.

934. *Dices I.*: Romanorum Episcoporum, seu Romanae Sedis praecellentiam non esse iuris divini aperte docent Patres Chalcedonenses, qui (can. XXVIII.): «Antiquae», inquit, «Romea throno, quod urbs illa imperaret, iure patres privilegia tribuerunt. Et eadem consideratione moti centumquinquaginta Deo amatissimo novae Romae [Constantinopolitanae civitati] throno aequalia privilegia tribuerunt; recte iudicantes urbem quae et imperio et senatu honorata sit, et aequalibus cum antiquissima regina Roma privilegiis fruatur, etiam in rebus ecclesiasticis non secus ac illam extolli ac magni fieri, secundam post illam existentem».

Resp. — 1). Nullam esse huius canonis auctoritatem. Etenim — a) canon ille editus fuit a solis Graecis Patribus, absentibus Legatis Pontificiis — b) Hi antea rogati ut canoni illi sanciendo assentirent, declararunt se non habere mandatum ad id praestandum — c) Hinc, (Act. seq.) conquesti de fraude, petierunt ut canon ille deleretur; «sin alias, dixerunt, contradictio nostra his gestis inseratur, ut noverimus quid Apostolico viro universalis Ecclesiae Episcopo referre debeamus» — d) S. Leo vero canonem illum reiecit: unde nec ipsi Graeci illum admittunt. Sane antiqua collectio Graeca, quam latine reddidit Dionysius exiguis, habet tantum vigintiseptem canones, et omittit penitus vigesimum octavum; eumdem canonem omittunt Theodorus Anagnostes (l. 1. collectan.), et Theodoreetus in collectione canonum, quam ipse adornavit. Cf. Nat. Alexand. (Dissert. XV. a. 3.).

2) Sermo non est in cit. can. de iure Primitus. Nam in epistola, quam Patres Chalced. ad Leonem dederunt, extat aperta confessio de Primitu Romanae Sedis; inter eos Patres erat etiam Anatolius Episcopus Constantinopolitanus: quomodo ergo potuisserunt simul asserere Primitum Ecclesiae Constantinopolitanae patrem Primitui Romano? Certe ipse Anatolius suppliciter petit a

Leone, ut canonem illum confirmaret; ergo, professus est Primate Rom. Pontificis super ipsam Sedem Constantinop.

3) Sermo igitur est in eo can. de iure *patriarchali*, qui, factibus omnibus, est iuris ecclesiastici. De iis enim iuribus Patres Chalcedonenses loquuntur relate ad Sedem Romanam, quae volebant obtinere ac declarari pro Ecclesia Constantinop. Sed huic non alia certe iura vindicare nitebantur, nisi iura patriarchalia. Ergo. Arguunt nempe Patres Chalcedonenses a Sede Romana ad Constantinop. ex similitudine conditionis politicae; et dicunt, quod sicut Constantinopolis facta erat nova Roma, imperio et senatu ornata; ita post antiquam Romam, patriarchatum teneret Ecclesia Constantinop. loco Ecclesiae Antiochenae et Alexandrinae, penes quas antea viguerat.

*935. *Dices III.*: In can. III. Conc. Cpnii I. legitur: « Cpnae ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Rom. Episcopum, propterea quod sit nova Roma »: hic vero canon a Patribus Chalcedonensibus laudatus fuit. Ergo Patres plane censuerunt, ius praeeminentiae, quo gaudet Rom. Episcopus, ex dignitate urbis *Primae* derivari.

Resp. — 1) Concilium Constantinop. I. nec convocatione nec celebratione oecumenicum fuit; non fuit enim indictum a Rom. Pontifice; non fuerunt ad illud vocati omnes Episcopi; non convernunt in eo nisi Orientales. Accidente tamen assensu Occidentalium, ac praesertim approbatione Rom. Pontificis, oecumenicum evasit. At in quo approbatum fuit? In iis quae ad fidem pertinent. « Romana autem », inquit S. Gregorius M. (l. 7. c. 34.), « Ecclesia eosdem canones vel gesta synodi illius hactenus non habet nec accepit; in hoc autem eandem synodus accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Reliquas vero haereses, quae illic memoratae sunt, ab aliis iam Patribus damnatas reprobavit ».

2) Negari potest, *cons.*; nam sensus canonis posset hic esse: « R. Pontifex primatum quidem obtinet iure divino in universam Ecclesiam; sed, cum post eum aliae sint dignitates iure ecclesiastico inductae, decent ut Episcopus urbis, quae prima post Romanam principatu civili effulget, et nova Roma dicitur, primum inter istas dignitates locum habeat: ita ergo statuimus ».*

* *Didisse hoc.*

936. *Dices III.*: Potestas Romani Pontificis coartatur ad certas Provincias a can. VI. Conc. Nicae.: si enim legatur ex interpretatione communi, ita sonat: « Antiqua consuetudo servatur per Aegyptum, Libyam, et Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem; quia et urbis Romae Episcopo parilis mos est ». Sin vero audiatur Rufinus interpres (l. 10. Hist. c. 6.), ita exprimitur: « Et ut apud Alexandriam et in urbe Roma vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Aegypti vel hic suburbicariorum sollicitudinem gerat ».

Resp. — 1) Certum est, hoc canone ius novum minime statui, sed tantum confirmari consuetudinem veterem, uti patet ex verbis quibus incipit: « Antiqua consuetudo servetur per Aegyptum », etc. Iamvero certum pariter est, Leonem I., tamquam successorem Petri, totius Ecclesiae rectorem se firmissime exhibuisse; imo, adversariis ultra concedentibus, iurum suae Sedis propugnatorem extitisse acerrimum: ipse tamen, hunc canonem omnino probavit, uti constat ex epistola eius ad Episcopos qui Concilio Chalced. interfuerunt: « ... admoneo ut iura ecclesiarum, sicut ab illis trecentis decem et octo patribus *divinitus inspiratis* sunt ordinata permaneant » (Hard. 2. 688.) Certum est ergo eum minime putasse canone isto primatum suum ullatenus laedi.

2) Sed, his etiam omissionis, obiectus canon non fuit conditus ad limites Rom. Pontifici praescribendos, sed ad tuenda iura Patriarchae Alexandrini, Cum enim Meletius Episcopus Lycopolitanus ausus fuisset Episcopos in Aegypto ordinare, Alex. Patriarcha querelas movit; hinc Concilium iussit antiquam consuetudinem servari. Si qua igitur fit comparatio inter Sedem Romanam et Alexandrinam, ea id respicit in quo Sedes illae conveniunt: at non convenient quoad ius Primatus; nemo enim Alexandrinae Sedis Primatum unquam asseruit. Dici ergo nequeunt iura Primatus Romani ad certas Provincias coartata. Quaestio autem est inter criticos, utrum ageretur de Rom. Pontifice uti *Primatus* Episcoporum Italiae, an uti *Patriarcha* totius Occidentis. Parvinostra refert hanc litem dirimere; siquidem satis nobis est quod non ageretur de iure *Primatus* in Ecclesiam universam. Videtur tamen in eo canone potius agi de iuribus Primalibus in Episcopos Italiae; nam secundum Epiphanium (haer. 68.) et Theodo-

retum (l. 1. hist. c. 9.) Meletianis ordinationibus hoc unum ius violatum erat; atque Nicaeni aetate, uti liquet etiam ex subscriptionibus in Conc. Chaled., nullum adhuc Metropolitam Aegyptus habebat, qui Alexand. ut Patriarchae subbesset.

3) Ceterum canon ille, si ad literam latine vertatur, ita habet: « Antiquae consuetudines serventur, quae in Aegypto et Libyia et Pentapoli [sunt], ita ut Alexandriae Episcopus omnium istorum habeat potestatem: quoniam et Episcopo Romae *hoc* consuetum est ». Iamvero ad quid referendum est illud « *hoc* » (hoc consuetum est)? Certe ad immediate praecedentia, nempe ad auctoritatem Episcopi Alexandrini in provincias memoratas; neque aliud est in toto canone ad quod ullo modo referri possit. Unde sensus totius canonis perspicuus et germanus est: « Servetur vetus consuetudo, secundum quam Episcopus Alex. iurisdictionem habet in Aegypto, etc.; *quia* haec est consuetudo quam sequitur Rom. Pontifex »: seu, « quae apud R. Pontificem recepta est et ab eo probata »; vel aliis verbis: quoniam consuetudo est apud Rom. Pontif. ut Episcopus Alex. curam habeat Aegypti, hanc curam iure habet. Ita can. interpretantur Baronius, Bellarminus, et inter recentiores Bouix (de *Episcop.* p. 4. sect. 1. c. 1. § 2.) Quid autem in hoc est quod limites imponat Romano Primatui? Imo eo ipso quod quaestio definitur ex consuetudine Rom. Pontificis, huius Primatus agnoscitur. Versio autem seu paraphrasis compendiaria Rufini nullo modo movere nos debet; tum quia notum est Rufinum in vertendis graecis scriptis saepe fuisse minus fidelem; tum quia paraphrasis illa aliena est a textu graeco, prout habetur in ipso Conc. Nicaeno et in Conc. Chalcedonensi, iuxta Legatos et Aetium.

937. *Dices IV.*: Romanae Sedis praeeminentia originem ducere videtur ex synodo Sardicensi, quae praerogativas plerasque omnes eidem decrevit. Semel autem ac Romana Sedes potentiam fuit assecuta, pronum erat, ut illam in dies magis magisque extenderet.

Resp. Absonum omnino est Concilio Sardicensi adscribere praeeminentiam Sedis Romanae. Etenim — 1) Concilium Sardicense habitum fuit saeculo Ecclesiae IV.: innumera prope exstant, ut vidimus, vetera monumenta, ad quatuor priora saecula perti-

nentia quibus constat praecellentiam Sedis Romanae iamdudum viguisse. Certe saeculo II. Tertullianus vocabat Rom. Episcopum « Episcopum Episcoporum »; et eiusdem saeculi initio, S. Irenaeus appellabat Ecclesiam Romanam centrum unitatis « propter potentiam principalitatem ».

2) Ipsa imo Synodus Sardicensis opera et iussu Julii I. Romani Pontificis habita fuit; concilio praefuit Hosius, ut legatus Rom. Pontificis, sicut praefuerat Conc. Nicaeno I.; denique habita est synodus Sardicensis, ut restitutionis sententia, iam lata a Julio I., ad quem appellaverant Athanasius, Marcellus, Asclepas, Paulus, Lucius, ab Arianis depositi, Concilii quoque suffragio confirmaretur. Non igitur primatum Rom. Episcopus accepit a synodo Sardensi; sed contra ex primatu Rom. Episcopi synodus Sardicensis existentiam et dignitatem habuit.

3) Demum synodus Sardicensis aperte supponit primatum Rom. Episcopi: agnovit enim ius appellationis ex toto orbe ad Roman. Episcopum: cuius rei unanimes Patres motivum adducunt (can. III.), ne in persona successoris debitus honor denegetur B. Petro: quisque videt, hanc rationem futilem fuisse, nisi in successoribus agnoscerent easdem illas primatus praerogativas, quae propriae fuerant B. Petri.

×938. *Dices V.* Munera que dicuntur propria Primatus, communia esse videntur omnibus Episcopis; ergo Romanus Episcopus non videtur Primatum obtainere praeceteris — *Prob. ant.* Episcopis convenit — 1) cura Ecclesiae universalis: S. Ignatius M. (in ep. ad Philadel.) Episcopis tribuit « ministerium communis Ecclesiae »; S. Cyprianus Episcopis tradit (in ep. ad Quint.) « gubernandae Ecclesiae libram tenendam »; Venantius (in Concilio Carthag.) sub S. Cypriano Episcopis « commendat sponsam Christi »; Alexander Patr. Alex. (in ep. encycl.) Episcopis dicit « traditum corpus Ecclesiae Catholicae »; denique Hormisdas (in ep. 77.): « Similem secum fidei curam commissam » scribit — 2) Episcopis competit potestas leges ferendi pro universa Ecclesia; nam S. Greg. Naz. de S. Athanasio memorat: « leges eum rursus orbi terrarum praescribere »; ipse autem Athanasius (in ep. Synod.) testatur, celebratum a se Concilium « ex Italia, Arabia et Lybia » — 3) Generatim vero S. Hieronymus scribit (in ep. ad Evagrium):

× *elagri monenti.*

« Si auctoritas quaeritur, orbis maior est urbe. Quid mihi profers unius urbis consuetudinem? ubicumque fuerit Episcopus, sive Romae, sive Costantinopoli, sive Rheygi, sive Alexandriae, sive Tanis; eiusdem meriti est, eiusdem Sacerdotii ».

Respondetur, neg. antec. Ad 1um autem resp. dist.: Episcopis convenit cura universae Ecclesiae ex caritate, conc.; ex auctoritate, vel neg. vel subd.; Episcopis collective sumptis simul cum Rom. Pontifice et dependenter ab illo conc.; secus, neg. — Itaque communis Ecclesia non sumitur a S. Ignatio pro Ecclesia universalis, sed pro uno coetu conflato ex pluribus communitatibus, quibus unus Episcopus Philadelphiensis praesidebat — « libra gubernandae Ecclesiae », iuxta Cypr. tenenda quidem est ab Episcopis, sed pro parte cuilibet propria, et cum dependentia — Ecclesia apud Venantium est certe sponsa Episcopis commendata, non tamen tota singulis, nec omnibus aequali iure et titulo — Alexander traditum dicit Episcopis *corpus Ecclesiae catholicae*, unicuique tamen pro sua parte, unde in eo *corpore pacem et concordiam sub uno capite servandam docet* — Hormisdas denique non loquitur de *cura propria*, sed vicaria, quam Episcopo Constantinopolitano commiserat.

Ad 2um resp. dist.: Athan. leges universo orbi praescripsit docendo, conc.; imperando, neg. Integer textus habet: « Leges etiam rursus orbi terrarum praescribit, atque omnium mentes ad se convertit, aliis epistolas mittens, alias accersens, nonnullos etiam ultro accedentes erudiens ». Si autem in Concilio Alexandrino adfuerunt Episcopi ex alio Patriarchatu, id factum non est Athanasii imperio, sed fidei studio ipsorum Episcoporum; cum enim Legati Pontificii, Lucifer Calaritanus et Eusebius Vercellensis in Oriente tunc versarentur, synodo interfuere.

Ad 3um resp.: S. Hieronymus non agit de auctoritate Pontificis, sed de consuetudine Romana, iuxta quam Diaconi Presbyteris se praeferebant: asserit autem aequalitatem inter Episcopos; sed ratione ordinis, non iurisdictionis.

939. *Dices VI.* cum Palmer (p. 7. c. 3.): Primatus, quo in ceteras ecclesias antiquitus potitus est Rom. Pontifex, non iuri diuino, sed causis pure humanis acceptus referendus est. Profecto haec causae fuere — 1) ingens numerus fidelium, tum clericorum

tum laicorum, etsi dirissimas persecutions patiebatur Ecclesia Romana — 2) divitiae magnae, et caritas eximia eiusdem Ecclesiae — 3) origo ipsius apostolica — 4) pura eius fides, et ardens studium in damnandis haereticis, etiam a primis temporibus: sane favente rabie Ariana, Ecclesia Rom. propugnaculum fuit fidei — 5) urbis Romae temporalis dignitas, etc.

Resp. 1) Origo Primatus Romani non est a priori fingenda; eius vera causa satis a nobis manifestata ac demonstrata est. Et quidem plura ex enumeratis adjunctis *conditiones* esse possunt a divina providentia inductae, ut congrue Primatus Petri Romae constitueretur; non vero *causae* cur praerogativa illius Primatus exsisterent. Divina certe providentia factum est, ut Jerosolymae, metropoli iudaicae gentis reiectae a Deo in poenam patrati deiiciendi, subrogaretur metropolis gentium Roma, ut illa quae centrum erat omnium gentium atque ethnicae superstitionis, fieret centrum religionis, ad quam gentes omnes vocabantur: « ut lux veritatis, ait S. Leo M. (Serm. 83. n. 3.), quae in omnium gentium revelabatur salutem efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet ». Semel autem religionis christiana centro constituto in Romana urbe, consequens plane erat, ut vitam ibi suam peculiari ratione Christiana religio exsereret.

2) Hinc pleraque ex dictis adjunctis non fuerunt nisi effectus primatus in Rom. Sede per Petrum constituti. « Ideo enim clerus et populus fidelis tantopere Romae abundavit, propter cathedrae Petri praesentiam; ideo Rom. Ecclesia Sedes Petri nuncupata fuit, quia ex dictis ei Petrus adnexuit in stabili sua mora primatum; fidei puritas semper conservata est in Ecclesia Romana, “ propter potentiores principalitatem, ” ut loquitur S. Irenaeus, seu propter possessionem primatus: eo vel magis quod Patres inerrantiam asserant Rom. Ecclesiae in perpetuum, propter Christi promissiones Petro factas, utique ratione primatus »

3) Ut vidimus, Patres et Concilia docent, Petrum immediate a Christo primatum accepisse, Romanum vero Episcopum non aliter venerantur, quam ut legitimum successorem Petri: en ergo ratio, propter quam eminentiorem potestatem Romano episcopo adscribunt. Aliud est ergo quaerere cur Romanus Episcopus sit successor S. Petri (de quo infra); aliud, cur successor S. Petri,

qui nunc est Rom. Episcopus, primatum obtineat (de quo nunc agimus). Huius ratio est divina ordinatio, quam asseruimus; nec aliter plurima Patrum effata intelligi possent: dum dicunt cum Irenaeo, « necesse est, ut ad hanc Ecclesiam [Rom.] omnes Ecclesiae convenient »; cum Cypriano, « per communionem cum illa [Ecclesia Rom.] Ecclesiae catholicae unitatem probari »; cum Ambros., « ibi Ecclesiam esse, ubi est Petrus » nempe R. P.; cum Hieronymo, « Christi esse, qui adhaerent Romano episcopo »; cum Augustino, « *Romano Pontifici in persona Petri a Christo pascendum fuisse traditum universum gregem suum* ».

940. *Dices VII.*: Semel admissa successione in Primatu ex iure divino, videtur destrui Ecclesiae indefectibilitas ac visibilitas: tunc enim ex Christi institutione successor S. Petri esset pars essentialis Ecclesiae, sicut Caput pars est essentialis corporis; sed successor S. Petri deest in Sede vacante, et non est certo cognoscibilis in casu de Pontifice dubio; ergo desineret tunc Ecclesia, aut invisibilis fieret.

Resp. Ecclesia, ut audivimus ab Apostolo, debet utique haberi uti *corpus* cui essentialis est habere *Caput* (n. 420.), et quidem, cum sit corpus formaliter visible uti *corpus Christi mysticum*, debet habere visible *caput*; quemadmodum tamen non est corpus quoddam physicum seu physice unum, sed corpus morale: ita necesse non est ut semper, uti in corpore physico, sed uti in corpore morali exigatur, caput habeat. Iamvero natura corporis moralis, seu societatis, non patitur ut nulla interruptione caput semper in eo actu sit; siquidem qui *caput* est (qui suprema auctoritate potitur), moritur, et post eius mortem successor habetur: ergo pari modo admittendum semper est *caput* visible in Ecclesia, quae societas est. Quemadmodum autem regnum non perit propter mortem regis, si successor haberi debeat; ita nec deficit Ecclesia morte sui supremi Rectoris, cuius successor est eligendus. Neque Ecclesia fit ullo modo invisibilis; deficiente enim *Capite*, aut dubio existente, manet in Ecclesia necessitas *Caput* certum habendi; manet medium, quod valeat ac debeat *Caput* illud elegere aut designare; manet communis fidei professio de necessitate huiusmodi *Capitis*, animorum sincera dispositio ad illud legitime designatum acceptandum; manet denique actio tum eorum qui

postulant, tum eorum qui curant *Caput* designari: in his omnibus ergo visibilis manet vera Christi Ecclesia cum suo Capite visibili, quod est successor S. Petri. Cf. dicta (n. 672.).

§ V.

Adstruitur sententia affirmans Primatum esse Romanae Sedi Postea Concilii Vaticanum
pag. 103

iure divino adnexum.

941. Ad intelligendam vim argumentorum, quae statim profarentur, praestat animadvertere — 1) assumptum non posse propri *demonstrari*, nisi ex revelatione; quod enim divini iuris est immediatam divinam institutionem postulat: divina autem institutio immediata nonnisi ex revelatione innotescit. Cum vero nihil hic ex Scriptura habeamus, verbum Dei ore traditum est investigandum.

2) Si ex traditione constet Primatum iure divino adnexum esse *Romano episcopatui*, eo ipso est ab illo inseparabilis; attamen non desunt auctores, qui huiusmodi inseparabilitatem propugnant aliquo arguento, quod videtur ab aliis principiis desumi: illud etiam, sicut iacet, proferemus.

3) Quaedam sunt considerationes veluti a priori, quae per se inspectae nisi rem *demonstrent*, eam saltem probabilissimam faciunt: eas quoque proponemus, eo vel magis, quod cum traditionis testimonii collatae, rem omnino evincere videntur.

942. Itaque I. est factum historicum iam demonstratum, quod ad haec usque tempora Romanus Pontifex semper habitus sit uti supremum Ecclesiae *Caput*. Id autem, uti certo etiam constat, ortum inde habuit, quod Petrus a Christo constitutus *Caput Ecclesiae*, Romam venerit, ibi Sedem fixerit, ibi mortuus sit: ipse ergo adiunxit Primatum *Episcopatui Romano*. Imo, uti audivimus a Bellarmino, *erexit Petrus ipsum Romanum Episcopatum ad supremum Pontificatum*; atque in ipso primo verificata fuit haec propositio: *Episcopus Romae Primatum obtinet ex iure divino in universam Ecclesiam* — Iamvero hoc facto semel existente, quis poterit amplius separare Primatum ab *Episcopatu Romano*, cum quo illum Petrus coniunxit? Nulla certo auctoritas